

ІДЕЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ ПАМФІЛА ЮРКЕВИЧА

Вступ

Вивчення історії української музичної педагогіки є актуальним завданням сучасного етапу розвитку педагогічної думки в Україні. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що проблема розвитку ідей музичної педагогіки в Україні на сьогодні вивчена далеко не повністю. Одним із першочергових завдань на цьому шляху має бути опрацювання творчої спадщини відомих діячів української культури минулих часів, учених-дослідників, що працювали та здобули визнання в різних галузях гуманітарного знання, а разом із тим вели активну викладацьку роботу, пропонували цінні педагогічні ідеї в галузі музичної освіти та виховання.

Основна частина

Памфіл Юркевич (1826 - 1874), визначний український філософ ХІХ століття, протягом життя вів викладацьку роботу, займався розробкою педагогічної теорії, опрацьовував філософські питання педагогічних наук. Увага вченого була зосереджена на питаннях самоосвіти, самовиховання та саморозвитку людини, на вивченні проблем духовного розвитку особистості засобами естетичного та морального виховного впливу. З метою детального висвітлення цих питань науковець звертався до античних поглядів на людину, аналізував праці західноєвропейських філософів, що порушували комплекс антропологічних питань в культурно-історичному, етико-естетичному, педагогічному вимірах.

Особливу увагу П. Юркевича привертала питання підготовки вчителів, оскільки, на думку науковця, саме від діяльності вчителя-вихователя в школі залежить доля майбутньої людини, доля нації, доля держави. Теоретичні узагальнення та практичні поради щодо організації підготовки вчителів викладені П. Юркевичем у російськомовному друкованому виданні 1869 року, що має назву «Курс общей педагогики с приложениями». У змісті вказаної праці науковець виходить з того, що педагогіка є «наукою збірною», тобто такою, що містить певну кількість складників. До складу педагогіки входять «вчення про виховання» та «теорія навчання». «Навчання має на меті безпосереднє надання знань», - зазначає П. Юркевич [1]. Процес надання знань має виховувати, відтак у своїй теорії навчання науковець застосовує поняття «виховне навчання» та опрацьовує питання змісту та форм виховного навчання. Зміст виховного навчання розкривається через поняття якості навчання. Якість навчання напряму залежить від особистості вчителя та від форм застосованої методики.

П. Юркевич аналізує людські здатності, серед яких вагоме місце відводиться слуху. Слух людини, зауважує науковець, є пов'язаним із здатністю мовлення, тому слух є «найвеличнішою силою, що зумовлює людську освіту і розвиток» [1]. Педагогічний обов'язок учителя полягає в розвитку здатностей слуху для наступних цілей: по-перше, для «сприйняття мистецтва мови чистої, правильної, гнучкої та витонченої»; по-друге, для розуміння ідеальної сили музичних вражень, що не тільки дають людині насолоду, але й відкривають «таємницю буття», збагачують людину «новим і вищим досвідом» [1].

Музика розглядається П. Юркевичем як мистецтво, «здатне чарувати кожне людське серце» [1]. Відтак музиці віддається особлива перевага в естетичному вихованні учнів. У період виховання, пише П. Юркевич, діти, особливо юнаки, які досягли зрілості, повинні «з усією простотою і наївністю» прислухатися до того, що розповідають про світ і життя «прекрасні музи». Спілкування з прекрасним потрібно тому, що кожне прекрасне мистецтво є «особливою методою», націленою на збагачення духу людини дорогоцінним досвідом. Саме в чудовій музиці, наголошує автор, чуттєво приємні гармонійні форми тонів, інтелектуальний зміст розкривають ті духовні ідеї про світ і життя, значущість яких для людини важко заперечувати.

У змісті музично-педагогічних ідей П. Юркевича великого значення надається мистецтву співу. Науковець підкреслює генетичний зв'язок співу та мовлення, наголошує на духовному значенні співу в християнському богослужінні. Участь в церковному хоровому виконавстві завжди давала людині змогу безпосередньо відчувати безліч позитивних емоцій, пережити урочистість, радість, печаль, відданість, любов, перебувати в стані високого духовного піднесення. Тому морально-виховну сутність співу П. Юркевич пов'язує зі здатністю музики гармонізувати душевний стан людини, впорядковувати людські настрої, емоційні стани. Унаслідок такого впорядкування людські емоції та хвилювання «вступають у правильний зв'язок з життєвими цілями, що їх осягає розум і звершує воля» [1].

Підсумок

Наведені думки не вичерпують повністю ідеї П. Юркевича в галузі музичної педагогіки. На завершення слід підкреслити значущість вивчення сучасними педагогами мистецтва національних надбань в галузі музичної педагогіки, теоретичного та практичного відтворення музично-педагогічних традицій минулого, і на цій основі творення культурного сьогодення та культурного майбутнього українського народу.

Література

[1] Юркевич П. Курс загальної педагогіки з додатками / Пер. з російської Г. Боровської. Передмова Ролянда Піча / Памфіл Юркевич. – Львів: Логос, 2004. – 256 с.

Анотація. Шелупахіна К. М.. Ідеї музичної педагогіки Памфіла Юркевича

Здійснене опрацювання педагогічної спадщини відомого українського філософа і педагога XIX століття, професора філософії Памфіла Юркевича. Науковець створив оригінальну концепцію «виховної педагогіки», запропонував цінні ідеї в галузі музичної педагогіки. У своїх педагогічних працях П. Юркевич надавав великого значення музиці, розглядав питання естетичного впливу музики на особистість. У музично-педагогічних ідеях П. Юркевич довів загальнокультурне та естетико-педагогічне значення мистецтва співу як виду музичної діяльності, націленої на гармонізацію та впорядкування

духовно-емоційних станів особистості, на встановлення органічного зв'язку між її почуттями, розумом та волею.

Ключові слова. Памфіл Юркевич, естетичне виховання, музика, музична педагогіка, мистецтво співу.

Аннотація. Шелупахина К. М.. Идеи музыкальной педагогики Памфила Юркевича

Изучено педагогическое наследие украинского философа и педагога XIX столетия, професора философии Памфила Юркевича. Учёным создана оригинальная концепция «воспитательной педагогики», выдвинуты ценные идеи в области музыкальной педагогики. В своих педагогических работах П. Юркевич придавал большое значение музыке, рассматривал вопросы эстетического влияния музыки на личность. Музыкально-педагогические идеи П. Юркевича связаны с обоснованием общекультурного и эстетико-педагогического значения искусства пения как вида музыкальной деятельности, нацеленного на гармонизацию и упорядочение духовно-эмоциональных состояний личности, установление органичной связи между чувствами, разумом и волей человека.

Ключевые слова. Памфил Юркевич, эстетическое воспитание, музыка, музыкальная педагогика, искусство пения.

Описание.

Гуманітарний корпус [Збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] – Випуск 4. – ВінницяЮ ТОВ «Ніланд – ЛТД», 2015. – С. 257 – 259.